

PREZentační techniky

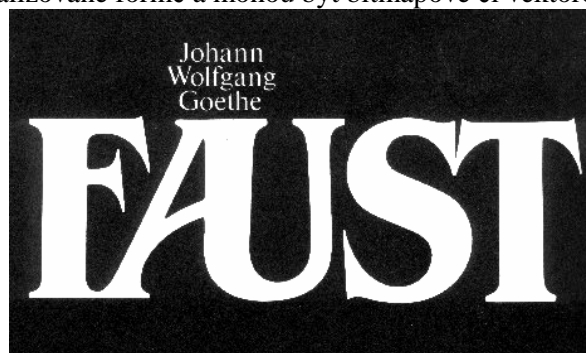
P4

2007-03-14

TYPOGRAFIE A TYPOMETRIE PÍSMO:

Typy písma v počítači – fonty:

- ✓ Typ písma v počítači je reprezentován fontem = kompletní sada písem včetně interpunkčních a diakritických znamének, čísel a dalších znaků jednoho typu písma a jednoho řezu.
- ✓ Fonty představují softwarové reprezentace písma v digitalizované formě a mohou být bitmapové či vektorové.

Bitmapové fonty:

- ✓ Kresba každého znaku dána tisknucími a netisknucími body.
- ✓ Jsou obdobou kovového písma, přičemž platí, že k počtu typů, řezů i stupňů musí existovat odpovídající počet fontů. Tyto fonty jsou náročné na kapacitu disku. Kresba každého znaku dána tisknucími a netisknucími body. Každý znak musí být vytvořen ve všech stupních.
- ✓ Jeden bitmapový font obsahuje jeden řez jednoho typu a jednoho stupně.
- ✓ Pro každý řez a stupeň musí být k dispozici speciální soubor pro:
 - Tiskárnu (printer font)
 - Obrazovku (screen font)

Vektorové fonty:

- ✓ Tvar písma dán matematickým popisem obrysu, přičemž pro každý řez stačí jeden font s volitelnou velikostí.
- ✓ Velikost písma je zvlášť vypočítávána pro obrazovku i pro tiskárnu, což zajišťuje jednotný vzhled výtisku (režim WYSIWYG).
- ✓ Tato třída písmen je vytvářena z přímek a oblouků. Protože pro vytvoření tohoto typu písma je třeba pouze jeden popis (matematický), výrazně se tak snižují nároky na kapacitu. Tento typ písma při svém zvětšování neztrácí kvalitu oproti předchozí třídě.

Typometrické měrné systémy:

- ✓ V procesu vytváření dokumentů se používají typografické míry, které vychází z kovové sazby a byly převzaty i počítačovou typografií.
- ✓ **Didotův měrný systém** – navržen v roce 1775 francouzským typografem F. A. Didotem, základem je francouzská stopa (32,48 cm) a je dodnes evropským standardem. Jeho základní jednotkou je **jeden typografický bod** (0,3759 mm), dvanáct těchto bodů tvoří tzv. **cicero** (tj. 4,513 mm). Didotův bod je základní jednotkou pro měření stupně (velikosti) a prokladu (mezery mezi řádky) písma a tloušťky čar.
- ✓ **Pica měrný systém** – angloamerický měrný systém, vychází z anglické stopy dělitelné na 12 palců. Jednotkou je i zde **jeden bod** (point - pt - 0,3528 mm). Dvanáct points tvoří jednu **pica** (čteno pajka), šest picas tvoří jeden palec (tj. 2,54 cm). Tento měrný systém je základní jednotkou pro měření výšky řádků.

Stupeň písma:

- ✓ Vyjadřuje v bodech rozměr tzv. kuželky. V tomto případě jde o klasický typografický způsob měření pocházející z doby kovové sazby. Tiskové znaky písmen byly tvořeny kovovými odlitky tzv. kuželkou písma.
- ✓ Stupeň písma je tedy bodový rozměr kuželky, který udává odstup jednotlivých řádků.

Zastaví vždy, když budete chtít

Základní průvodce
autostopem
po České republice

Pavel Malý

leden 2002

Zastaví vždy když budete chtít

Základní
průvodce
autostopem
po
České
republice

Pavel Malý
leden 2002

Zastaví vždy ▴ když budete chtít ▾

Základní průvodce autostopem
po České republice
leden 2002

▴
▴
Pavel Malý

Sem mají zloději
nerušený přístup...

...tady musí bohužel zůstat
přede dveřmi.

Sem mají zloději
nerušený přístup...

...tady musí bohužel zůstat
přede dveřmi.

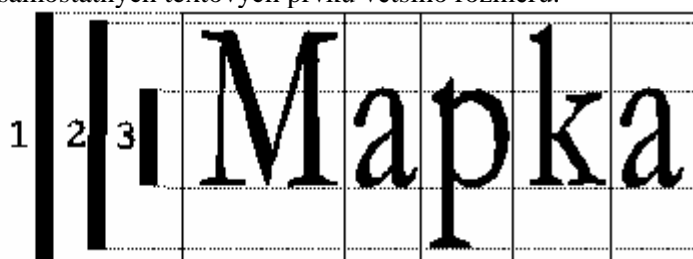

Velikost písma:

- ✓ Je velikostí vlastního písmového znaku v milimetrech a odpovídá pojmu světlá výška písma. Tento pojem se používá při definování písma nadpisů či samostatných textových prvků většího rozměru.

1. stupeň písma - kuželka
2. světlá výška písma
3. střední výška písma

- ✓ Důležitý rozměr: světlá výška písma

Šířka písma:

- ✓ Měří se v jednotkách čtverčíku, jeho násobcích a podílech.
- ✓ **Čtverčík (em)** je rozměr čtverce, jehož strana je rovna velikosti kuželky v bodech. V této záležitosti používáme i další pojmy: půlčtverčík, čtvrtčtverčík apod.

Šířka písma:

- ✓ V praxi se používá termín: em-pomlčka, em-mezera.
- ✓ V jednotkách em se často upravuje prostrkání či vyrovnání znaků.
- ✓ Čtverčík se používá část v sazbě pro odsazování prvního řádku odstavce.
- ✓ Důležitý termín: **proklad** = vzdálenost účaří sousedních řádků v textu. V normální sazbě je vždy větší než stupeň písma (nejčastěji 120%). Písma s velkou střední výškou a robustnějšími znaky vyžadují větší proklad.

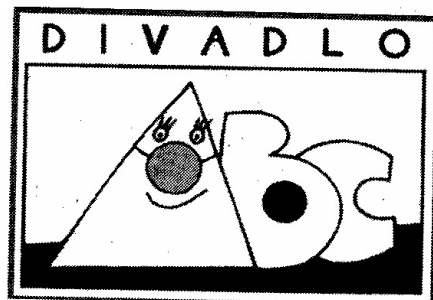
Prostrkání písma:

- ✓ Týká se mezer mezi znaky a vychází z olověné sazby.
- ✓ Důvody pro **úpravu prostrkání**:

- Vyznačení určitého slova či krátkého textu.
- Zvýšení čitelnosti verzálového textu.
- Dorovnání textu na určitý rozměr.
- ✓ **Nelze:** prostrkávání kurzívy zhoršuje čitelnost textu!

Kerning písma – výběrové prostrkání:

VL TAVA
VL TAVA

Duktus písma:

- ✓ Důležitý atribut písma, výraznost kresby písma vyjádřená tloušťkou tahů písmen v poměru k jejich výšce.
- ✓ Duktus **Duktus** **Duktus**

Čitelnost speciálních znaků – nutno dbát na dostatečnou čitelnost:

- ✓ Tvar oprostěný od zbytečných detailů.
- ✓ Dostatečná šíře nejužších linií a nejužších mezer mezi plochami.
- ✓ Minimální užití bílých detailů v tmavé ploše symbolu a naopak.
- ✓ Dostatečná vzdálenost znaku od sousedních prvků a rámečku.
- ✓ **Čitelnost:**

- Dobrá: ➡, 💣, 📁, 💧
- Střední: ✍, 🖋, 🏠
- Špatná: 🏠

Hladká sazba – body matter:

- ✓ Klidná a důstojná, pozor: unavuje zrak čtenáře.
- ✓ Je vysázena z 1 druhu, řezu a stupně písma, prostrkání a řádkového prokladu.
- ✓ Odstavcová úprava hladkého textu musí být jednotná v celé publikaci – počet sloupců, způsob zarovnání a odstavcová zarážka.
- ✓ Sázet text buď s dělením slov v celém dokumentu či bez dělení.
- ✓ Dělení slov vždy narušuje pravé zarovnání odstavce při sazbě zarovnané do bloku.
- ✓ **Slova se nesmí dělit:**
 - Pokud by na konci řádku zůstalo 1 písmeno (a-nalýza).
 - Pokud by na následující řádek byla přenesena pouze 2 písmena (analý-za).
 - Pokud by rozdělením slova vznikl vulgarismus (ná-držka).
 - Nesmí se dělit d dvou řádků titu a jméno (MUDr.-Dvořák).

Smíšená sazba:

- ✓ Obsahuje ještě písma jiných řezů, kterými jsou vyznačovány (zdůrazňovány) některé části textu.
- ✓ K vyznačování používat řezy písma odlišné od základního, vždy však z téže písmové rodiny: kurzívu, polotučný a tučný řez a kapitálky.
- ✓ Jen zcela ve výjimečných případech vyznačovat prostrkáním základního písma.
- ✓ **Kurzíva:** nejpřirozenější způsob vyznačování, působí živě, nenarušuje zabarvení stránky.
- ✓ **Plotučný a tučný řez:** k nápadnému upoutání pozornosti, nesmí se však oba řezy kombinovat.
- ✓ **Prostrkání sazby** – vyznačování prostrkáváním působí rušivě, zhoršuje čitelnost a narušuje zabarvení stránky.
- ✓ **Kapitály** = verzálky vykreslené na střední výšku písma, tj. Mají výšku jako minusky a, c, e atd., např. Kapitálky.
- ✓ V souladu s požadavkem důstojného vzhledu smíšené sazby. Vhodné **v kombinaci** s kurzívou:
 - *kurzíva*, **polotučné**, **prostrkávání**

- *kurzíva* s prostrkáváním
- **polotučné** s prostrkáváním

Problémy sazby:

- ✓ Problémy hladké sazby typu **parchant** = neúplný řádek vyskytující se tam, kde nemá.
- ✓ **Sirotek (orphan)** – poslední řádek odstavce se nevejde na danou stránku a přetéká do následující stránky, kde se stává 1. řádkem.
- ✓ **Vdova (widow)** – první řádek nového odstavce začíná na konci dané stránky či sloupce.
- ✓ **Řešení** problému typu parchant – ručně upravit rozpal nebo stáhnutí stránky, popř. ubrat řádek.